

ŐSZÉJI RANDEVÚK

Ezekén az őszi éjszakákon már tizenegy órakor sötétség és csend borul a budai kiskocsmákra és bizony otthonülésre kényszerül a legmegrögzöttest kocsmazó is. Ezekén a végtelen éjbe nyújtózó őszi estéken, a szobám négy fala közt, az állólámpa fényében, ismét Hozzá menekülök, mint magányomban már annyiszor: Krúdy Gyulához. Vannak (mindig is voltak) az életünknek ilyen kisebb-nagyobb hajótörései, amikor egyszerre csak ott állunk magányosságunk puszta szigetén, messze, túl a partokon harsogva kavargó az óceán, valahol egy fényes gőzös úszik tova, melyről legfeljebb egy-egy hangfoszlánya verődik hozzánk a hajózenekar muzsikájának és mi ott tündünk lámpánk fénykörében, kezünk tétován motoz a könyvespolcon sorakozó kötetek között és valahogy egyiket sincs kedvünk kiemelni... — ilyenkor mindig Krúdynál köt ki az ember. Krúdy nem »nappali« író — így kell olvasni őt, éji magányban, lámpafényben, előttünk az asztalon az üveg bor és a pohár. Így kell olvasni őt, ha már nem olvashatjuk valahol egy behavazott erdei lakban, a kandalló mellett, lábainknál hű kutyánkkal, mely néha felszűkül álmában, mert az erdőben tánt farkasok járnak; a csilingelő szán, mely régóta várt szerelmünket hozná felénk bundákba és prémes takarókba burkoltan, valahol elakadt a hótergetegben, vagy még el sem indult az ódon kis podolini kastélyból, amelynek erkélyén jégcsapok szikráznak a holdfényben és a zezugos utcákon most kiáltja el az éjtelt az éjjeli őr...

Ezekén az estéken, hármásban Krúdyval és a borral, hányszor kell arra gondolnom, micsoda kincs adott nekünk, magyaroknak a sors, amikor egy Krúdyval ajándékozott meg bennünket. Nem, nem, nem vagyok sovíniszta, csak a mérő igazságot mondom, amikor le merem írni, ilyen írója a világ egyetlen népének sincs. Hiszen tudom, vannak nála nagyobbak: egy Dickens, egy Tolstoj, egy Anatole France, egy Thomas Mann, mindezt jól tudom én is. Ezek írók, nagy írók, de Krúdy nem ennyi csupán, hanem ennél sokkal több — hogy is mondhatnám? Prospero ő, a shakespeare-i varázsló, aki bűvös pálcája egyetlen intésével tengerek viharait kavargatja fel, tündérvilágot idéz a semmiből, de ugyanakkor Ariel, a dallamos tündér, aki édes szavával lebírja a magányosságaink és szorongásaink sötét odúiból elősompolygó szörnyeket, amelyek szőrös-karmos mancsukat már-már szívünkre tették.

Ez a titka, mely örökre titok marad, amelynek soha párja nem volt és nem lesz a népek irodalmában. Ezért lefordíthatatlan. Ezekén a hosszú estéken meg-megpróbálom áttenni egy-egy mondatát angolra, németre, franciára. A mondat helyes nyelvtanilag, a mondat híven visszaadja a mondánivalót, csak épp Krúdy nincs benne sehol. A magyar szóval meghalt benne a magyar titok is, a magyar muzsika, a magyar álom, a magyar lélek sejtelmes felhőfutása, a magyar élet illata és zamat, mint amikor egy forrón illatozó, lángszínű egzotikus virágot idegen talajba ültetnek át és ott csak valami sápadt és illattalan növény lesz belőle, semmi más.

Ha valamiért nem bánom ezt a korai hazatérést, akkor csak azért, mert ennek köszönhetem, hogy olyan kifogyhatatlan sora áll még előttem e titkos randevúimnak őszi, téli éjeken: hármásban Krúdyval és a borral — nem tudom, kettőjük közül melyik a mámorítóbb ital.

Fóthy János